

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/94/2018
Identifikačné číslo spisu: 3017200337
Dátum vydania rozhodnutia: 30. marca 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:3017200337.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: MUDr. F. Ž., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX D. R., E. XXXX/X, právne zastúpená: Mgr. Vladimír Karásek, advokát so sídlom 017 01 Považská Bystrica, Stred 60/55, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej č. 37937-3/2017-BA zo dňa 10.07.2017, v konaní o kasačnej sťažnosti sťažovateľky (žalobkyne) proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 15Sa/36/2017-65 zo dňa 23.04.2018, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 15Sa/36/2017-65 zo dňa 23.04.2018 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 37937-3/2017-BA zo dňa 10.07.2017 (ďalej len aj ako „preskúmané rozhodnutie“) o zamietnutí odvolania žalobkyne a potvrdení rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica, č. 26432-1/2017-TN z 27.03.2017, ktorým táto rozhodla, že povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnej osobe nezaniklo dňa 31.12.2008, ale zaniklo dňa 30.06.2010.

2. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že po oboznámení sa s obsahom súdneho a administratívneho spisu má za to, že preskúmané rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu, vrátane ich postupu, sú v súlade so zákonom, nakoľko majú oporu vo vykonanom dokazovaní a v náležite zistenom skutkovom stave, ktorý bol správne právne posúdený.

Za sporné medzi účastníkmi považoval právne posúdenie postavenia žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnej osoby ku dňu 31.12.2008.

3. Konštatoval, že status SZČO v sociálnom poistení počas rozhodného obdobia sa zakladal výlučne na držbe oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu bez ohľadu na to, či sa táto činnosť aj reálne vykonávala. Dospel k záveru, že práve povolenie alebo licenciu podľa § 3 ods. 4 písm. b) až e) zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je potrebné chápať ako oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného zákona, ktoré je upravené v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, a ktoré jeho držiteľovi zakladá status samostatne zárobkovo činnej osoby. Žalobkyňa tak bola správne považovaná za SZČO nielen počas trvania povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti, ktoré bolo zrušené dňom 31.12.2008, ale aj po tomto dátume, pretože bola naďalej držiteľkou platnej licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A), ktoré sa považuje za oprávnenie na výkon činnosti podľa osobitného zákona (§ 3 ods. 4 písm. c/ v spojení s § 10 a § 68 ods. 1 písm. a/ zákona č. 578/2004 Z.z.) zakladajúce status samostatne zárobkovo činnej osoby (§ 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení). Nakoľko žalobkyňa zároveň dosiahla za rok 2007 aj potrebný kvalifikovaný príjem v súlade s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, vznikla jej (resp. trvala) povinná účasť na sociálnom poistení aj po 31.12.2008 z dôvodu dosiahnutého príjmu. Krajský súd poznamenal, že zrušenie povolenia na poskytovanie zdravotníckeho povolania, podanie odhlášky zo sociálneho poistenia k 31.12.2008 a následné vykonávanie funkcie zodpovedného zástupcu v pracovnom pomere k spoločnosti F., s.r.o. na tomto závere nič nemení, keď podstatnou skutočnosťou bola existencia platnej licencie L1A, ktorej sa zrušenie povolenia žiadnym spôsobom nedotklo. Uzavrel, že žalobkyňa mala na základe dvoch rôznych právnych titulov (oprávnení), dva rôzne statusy, t.j. ako SZČO podľa licencie L1A a aj ako zamestnanec spoločnosti s ručením obmedzeným v pracovnom pomere na základe licencie L1C v postavení odborného zástupcu. Doplnil, že povinné poistenie žalobkyne trvalo len do 30.06.2010, nakoľko za rok 2009 nedosiahla kvalifikovaný príjem, ktorý by jej zakladal účasť na povinnom sociálnom poistení. K procesným žalobným námietkam uviedol, že zákon neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej je povinná rozhodnúť o vzniku, zániku alebo prerušení sociálneho poistenia v sporných prípadoch, a preto námietka ohľadom oneskoreného rozhodovania správneho orgánu prvého stupňa nie je dôvodná.

4. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalobkyňa (sťažovateľka) z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP. Mala za to, že správny súd nepresne vyložil podstatné zákonné ustanovenia dotknutých právnych predpisov vzťahujúcich sa na danú vec (zákon č. 578/2004 Z.z. a zákon č. 461/2003 Z.z. v znení do 31.12.2010). S poukazom na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 7Sžso/27/2010 zo dňa 01.07.2010 a nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 63/2012 a II. ÚS 426/2012 argumentovala, že pre posúdenie žalobkyne ako SZČO na účely sociálneho poistenia, je potreba súčasného naplnenia dvoch podmienok, a to nielen formálnej podmienky, ktorou je držba oprávnenia na výkon činnosti, ale aj podmienky materiálnej, ktorou sa rozumie faktická možnosť vykonávania činnosti a dosiahnutie požadovaného príjmu. Dôvodila, že držba licencie L1A sama o sebe nezakladá okrem oprávnenia aj reálnu možnosť vykonávania činnosti a je len oprávnením uchádzať sa o výkon tejto činnosti u iného poskytovateľa. Zastávala tiež názor, že samotným registračným listom - odhláškou fyzickej osoby zo sociálneho poistenia, ako aj ústnym deklarováním pracovníkovi pobočky žalovanej, dostatočne, jasne a preukázateľne prejavila vôľu, že ďalej túto činnosť - podnikanie ako SZČO vykonávať nebude a nemieni. Sťažovateľka tak mala za to, že predmetnou odhláškou sa neodhlasovala len z časti poistenia, resp. v rozsahu licencie L1A, ale súčasne aj z licencie L1B a registračný list - odhláška plní funkciu riadneho a preukázateľného vyhlásenia fyzickej osoby na účely § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2010. Zotrvala na tom, že poistenie jej zaniklo podľa § 21 ods. 4 písm. b) a v súvislosti so zánikom poistenia zaniklo tiež postavenie žalobcu ako SZČO podľa § 5 písm. c), čo korešponduje s odvolacími dôvodmi a tieto preukazujú správnosť právneho názoru žalobkyne k danej veci. Navrhla preto, aby kasačný súd rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že žalobkyňa neuviedla také kasačné námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia, ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie preskúmaného rozhodnutia. Stotožnila sa s právnymi závermi krajského súdu vyjadrenými v rozsudku a navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť.

6. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší správny súd“) začne činnosť 1. augusta 2021.

7. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

8. Podľa § 11 písm. h) SSP najvyšší správny súd rozhoduje o kasačných sťažnostiach.

9. Z vyššie citovaného vyplýva, že zákonodarca upravil prechod výkonu súdnictva z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých „živých“ právnych veciach, t.j. veciach, ktoré neboli právoplatne skončené na Najvyššom súde Slovenskej republiky k 01.08.2021 v agende správneho súdnictva, v ktorých veciach bude ako súd kasačný, konať a rozhodovať Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.

10. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne nie je dôvodná.

11. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, vykonal náležite v zmysle platnej právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 578/2004 Z. z., a svoju právnu úvahu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, aj riadne odôvodnil.

12. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobkyňa ako samostatne zárobkovo činná osoba zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30.06.2010, a nie 31.12.2008. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zameral svoju pozornosť.

13. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedených právnych predpisov, ako i právneho záveru Veľkého senátu formulovaného v jeho rozhodnutí sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24.11.2020, ktorý je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný, postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti žalobkyne vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalobkyne uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na ust. § 461 SSP dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku.

14. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24.11.2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 10 ods. 1, 2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)].“

16. Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) právnickej osobe, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je, že právnická osoba má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c)], teda s tzv. licenciou LIC.

17. Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) fyzickej osobe [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je licencia L1B, t. j. licencia na výkon zdravotníckeho povolania [§ 68 ods. 1 písm. b)].

18. Pojem „povolenie“, uvedený v § 4 písm. a) bod 1. a § 11 zákona č. 578/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte s ustanovením § 3 ods. 4 písm. b) tohto zákona, teda tak, že pod povolením sa rozumie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti). Povolenie príslušný orgán vydá fyzickej osobe, ak má licenciu na výkon zdravotníckeho povolania, tzv. licenciu L1B [§ 12 ods. 2 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] a právnickej osobe, ak má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu v tom povolaní, v ktorom má poskytovateľ prevažne poskytovať zdravotnú starostlivosť - tzv. licenciu LIC [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.]. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo LIC, súčasne však držba licencie L1A nevylučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a LIC.

19. Veľký senát sa stotožnil s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A, je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokolvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôľu je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti), bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie

tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľovi zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár-držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

20. Veľký senát sa stotožnil s názorom senátu 9S, že pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Skutočnosť, že lekár na základe tohto povolenia, súhlasu s výkonom činnosti (licencie L1A) môže uzatvárať dohody/zmluvy, od ktorých závisí, kde takúto činnosť bude vykonávať, na existenciu povolenia udeleného lekárskou komorou, vplyv nemá. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registráciu a pod.) nie je potrebný. Licenciu L1A nepotrebuje lekár v pracovnom pomere u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Na výkon povolania lekára v pracovnom pomere Slovenska lekárska komora vydáva licenciu L1B. Ak sa lekár rozhodne poskytovať zdravotnú starostlivosť ako fyzická osoba - podnikateľ vo svojom mene a na svoj účet vo vlastnom zdravotníckom zariadení [§ 4 písm. a) bod. 1 zákona č. 578/2004 Z. z.], v takom prípade je licencia L1B predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie), ktoré vydáva ministerstvo alebo samosprávny kraj. Licencia L1B teda sama o sebe nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31.12.2010 - takým oprávnením sa stáva len v spojení s povolením lekára - fyzickej osoby na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulancie). Pokiaľ si lekár na účely poskytovania zdravotnej starostlivosti založí spoločnosť s ručením obmedzeným, v takom prípade licencia L1C - licencia na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolaní lekár, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z., je predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia touto právnickou osobou. Je iba na vôli lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiadajú aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využiť obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax. Ak sa lekár ako fyzická osoba - podnikateľ, rozhodne zmeniť spôsob svojho podnikania a založiť si napr. spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá bude prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia ako právnická osoba, na získanie povolenia podľa § 12 ods. 3 zákona č. 578/2004 Z. z. musí mať táto právnická osoba určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.], teda s tzv. licenciou L1C. Licencia L1C nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ani držba licencie L1C nie je dôvodom zániku licencie L1A, a nie je ani prekážkou toho, aby lekár využíval aj licenciu L1A. Licencie môže Lekárska komora dočasne pozastaviť alebo zrušiť z dôvodov a v rozsahu podľa § 73 a § 74 zákona č. 578/2004 Z. z. Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia. Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“.

21. Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp. zn. 1Vs/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.“, uviedol nasledovné: „Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.“

22. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku č. k. 1Vs 3/2019, zo dňa 24. novembra 2020 k otázke zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010, citujúc § 14 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1, 3, § 227 ods. 2, písm. a/, § 228 ods. 1, 2, 3, 7, § 233 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, konštatoval: „Status samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku, alebo trvania takeého poistenia.“ V tejto súvislosti považoval Veľký senát za potrebné zdôrazniť, že ten istý lekár môže byť povinne poistený ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., či už na základe licencie L1A alebo/aj ako fyzická osoba-držiteľ licencie L1B na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; súčasne môže byť povinne poistený aj ako zamestnanec, prípadne aj ako iná SZČO uvedená v § 5 písm. a), b), d) až f) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

23. Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činnnej osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

24. Trvanie a zánik poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu (licenciu L1B), osobitne upravuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

25. Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z., povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c).

26. Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

27. Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie.

28. Na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To

znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

29. Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa § 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

30. Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru, t. j. „od“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení.

31. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie držiteľa licencie L1A teda môže zaniknúť tromi spôsobmi:

- podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení dňom 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (ďalej len „príjem z podnikania“) nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 tohto zákona, alebo
- podľa § 21 ods. 4, časti vety pred písmenom „a“ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom od 01.08.2006 do 31.12.2010 vždy dňom zániku licencie, alebo
- odo dňa vzniku pracovného pomeru s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak (v súlade s § 227 ods. 2 písm. a/ a § 228 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 21 ods. 4, časti vety za písmenom „a“ tohto zákona) taký lekár predložil pobočke Sociálnej poisťovne vyhlásenie, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c) tohto zákona.

32. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení, č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24.11.2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený, ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov.“

33. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebiť“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.

34. Ústavný súd opäť pripomenul, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto, ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory,

nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018).

35. Zdôraznil, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarca s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať, a naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný.

36. Sťažovateľom avizované (ako možné) neustále preklápanie riešenia dotknutej právnej otázky postupne sa líšiacimi rozhodnutiami veľkého senátu kolégia v inom zložení je eliminované mechanizmom prijímania stanoviska podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

37. Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

38. Uvedené je dostačujúce na to, aby ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

39. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.“

40. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

41. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po vydaní rozhodnutia č. TSK/2008/06059/zdrav.-2 zo dňa 02.12.2008 Trenčianskym samosprávnym krajom, ktorým bolo dňom 31.12.2008 vyhovené žiadosti žalobkyne o zrušenie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia - ambulancie v špecializačnom odbore pediatria a dorastové lekárstvo (vydané dňa 26.09.2006), bola naďalej držiteľom licencie číslo: L1A/TN/0353/05 vydané dňa 10.11.2005 Slovenskou lekárskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárah. Zároveň v konaní nebolo sporným, že žalobkyňa za roky 2007 a 2008 v daňovom priznaní priznala príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (§ 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov). Keďže ide vždy o príjem SZČO, nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa § 5 písm. a), príp. písm. b) alebo d) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010.

42. Kasačný súd konštatuje, že v danom prípade k zániku povinného poistenia žalobkyne došlo najskôr až dňom 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (ďalej len „príjem z podnikania“) nebol vyšší

ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, keď tomuto dňu nepredchádzal zánik (vtedy stále platnej) licencie L1A a ani vyhlásenie žalobkyne, že od vzniku pracovného pomeru už nevykonáva samostatne zárobkovú činnosť.

43. Pokiaľ teda Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch dospela k záveru, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnej osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie až dňa 30.06.2010, a nie dňa 31.12.2008, rozhodla správne a v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu Najvyššieho súdu SR v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR.

44. Žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Zároveň bola naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Tvrdenie žalobkyne, že licenciu L1A nevyužívala, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

45. Keďže námietky, ktoré žalobkyňa uviedla vo svojej kasačnej sťažnosti korešpondujú právnym otázkam, ktorými sa veľký senát správneho kolégia najvyššieho súdu vo svojom rozhodnutí (1Vs/3/2019) dôsledne zaoberal, kasačný súd na tieto argumenty už duplicitne v podrobnostiach nereflektoval a považoval ich za zodpovedané práve poukazom na uvedenie relevantných častí rozhodnutia veľkého senátu.

46. Kasačný súd dodáva, že krajský súd tiež správne uviedol, že zákon žalovanej neukladá lehotu, v ktorej je povinná rozhodnúť o vzniku, zániku alebo o prerušení sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Taktiež neustanovuje povinnosť Sociálnej poisťovni upovedomiť účastníka o začatí správneho konania, ako to ukladá správny poriadok a neukladá Sociálnej poisťovni ani povinnosť pred vydaním rozhodnutia dať možnosť účastníkovi konania vyjadriť sa k podkladom, prípadne navrhnúť doplnenie. Zároveň umožňuje Sociálnej poisťovni začať konanie na podnet organizačnej zložky, ktoré je v takomto prípade začaté urobením prvého úkonu voči účastníkovi konania. Zákon o sociálnom poistení bližšie nešpecifikuje, o aký úkon má ísť. Nevyklučuje teda, aby prvým úkonom bolo aj doručenie rozhodnutia. Aj účastníkovi konania, ktorému bolo začatie konania oznámené až v momente doručenia prvostupňového rozhodnutia, stále zostáva zachovaná možnosť vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia, a to v rámci odvolacieho konania, ktoré tvorí s prvostupňovým konaním jeden celok.

47. Kasačný súd ešte poznamenáva, že nemožno akceptovať ani požiadavku žalobkyne, aby podanie registračného listu fyzickej osoby - odhlášky bolo považované za jej vyhlásenie podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, a to z dôvodov už uvedených v odsekoch 28, 29 a 30 odôvodnenia.

48. Z dôvodov uvedených vyššie kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú postupom podľa ust. § 461 SSP zamietol.

49. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že žalobkyni (sťažovateľke), ktorá v tomto konaní nemala úspech, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP).

50. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.